

LVOV BEGINNINGS OF RUGBY IN POLAND (1903-1922)

Stanisław ZABORNIAK¹, Paweł KRÓL¹, Artur PŁONKA

1. Faculty of Physical Education, University of Rzeszow

Key words:

- The Second Commonwealth of Poland
- physical education
- sport
- collective
- rugby

Abstract:

Sports games belong to the most universal sports disciplines as far as the range of forms of sports fight used in here is concerned. During the game one can show their sports superiority without the need of using physical brutality characteristic for some sports fights.

In Poland the fastest developed sports games were "palant" (≈ basketball) and, transferred to Poland from England – football. During the years 1922 in Poland there were the following rugby clubs: in Warsaw "Orzeł Biały" ("White Eagle"), School of Infantry Cadets, Officer Sanitary School and Academic Sports Association; in Poznań School of Physical Education, and in Silesia a club in Murcki.

Different forms of the game with ball were well-known for ancient Greeks and for Roman. About applying them recall chroniclers of those times. They are talking about two types of balls applied by them: harpastum - small and hard leather ball filled up with sand and fallis - ball made from the cow bladder coated with leather. Amongst the conquered population of Great Britain most probably soldiers of Caesar spread the ballgame. In the 13th century it forms were well known under the name - football, and for Frenchmen - under the name - soules. English boys played ball with passion on streets of London. That is why Edward II in 1314 issued an edict forbidding the ballgame under the supervision of police. In spite of these obstacles over the XIV-XIX centuries this discipline was developed in England in two forms - one in London where for the ballgame they were using exclusively legs and second in the town Rugby - where they allowed for using legs and hands during the game as well as they were allowing for grips and stopping of the opponent. In 1697 in diaries from the travel to England of Frenchman Misson we can find enthusiastic descriptions of the ballgame. Also mentions of ruthless activity of authorities introducing a ban on the ballgame in England which were tempered only about 1823, originate from the period of the 17th century when the ballgame was entered into the program of the school in Rugby¹.

¹ K. Laskowski: ten sports for young people. Warszawa-Lublin-Lódź 1912, p. 114.

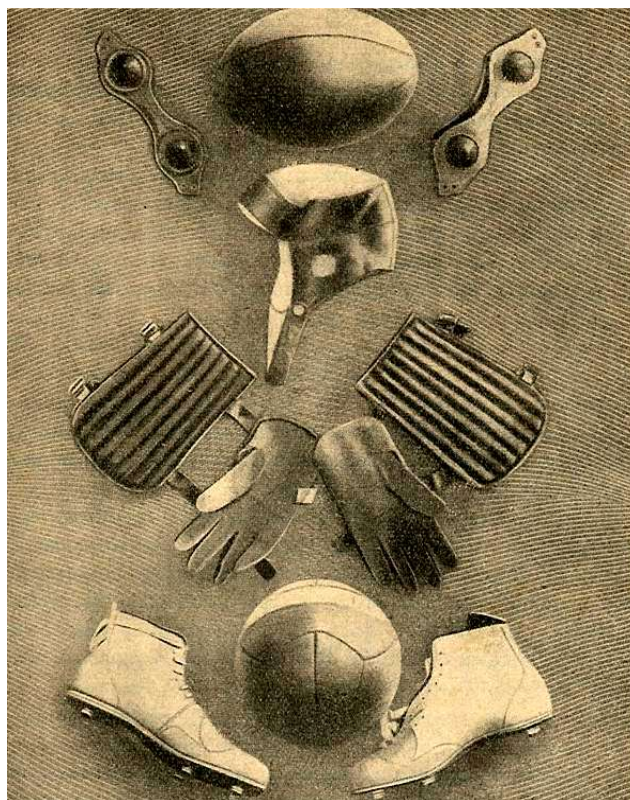

The 16th century, the street game - football in England (behind the old English painting)

Name of the game rugby comes from the English town Rugby, in which secondary school children played at the end of the 19th century . From the beginning of the development of this discipline the team was composed of fifteen competitors and for the game they were using the oval ball². They required the court narrower and longer than in football, with the division into sectors, goals had dimensions 5.5 m of the height pillars with the crosspiece put at 3 m level. In game 3 points were scored by putting the ball behind the goal rope of the opponent. What was awarded with the slow shot which enabled to score 2 additional points additionally if the ball went between pillars above the crosspiece. Recalled Marcelo Berger in his book described advantages of this game this way : ... above all - indomitability! not to regard oneself as the beaten, when the judge will recognize the result. The dedication and the devotion to its club. To the opponent, well more after announcing the victory of the team, similarly to the boxer who is raising defeated adversary - joys are mentioning mutual shouts...³.

² Rugby. [in:] *sports Vintage 1934*. Warsaw 1934, 134-135 p..

³ Rugby. „Stadion” 1924 nr 48, p. 2.

Phot. 1. 1912 accessories for the ballgame: two types of balls, gloves, shoes, protecting bones and the shin, rugby games (according to the textbook K. Laskowski: *Ten sports for young people, Warszawa-Lublin-Łódź 1912, p. 128.*)

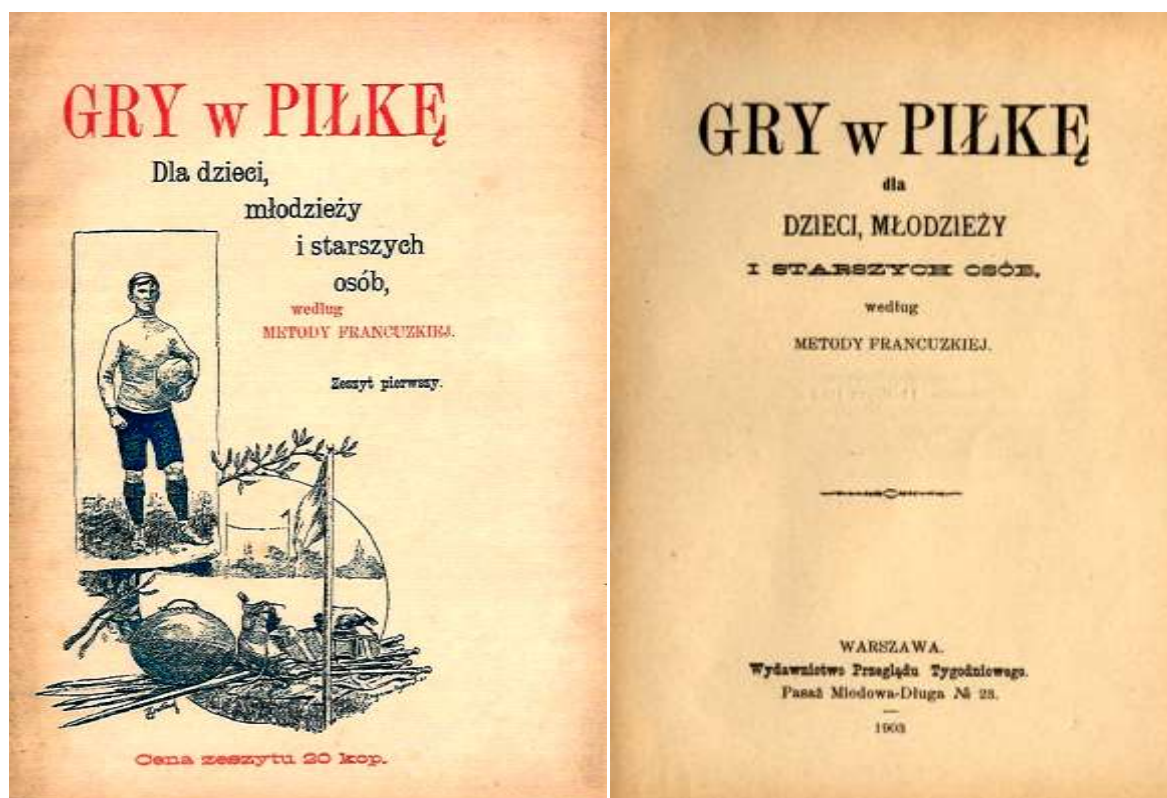

Phot. 2. 1912 model of rugby according to the textbook K. Laskowski: (*ten sports for young people, Warsaw-Lublin-Łódź 1912, p. 129.*)

The author in the plot of the book emphasized also a health value, which had rugby.... jollity, resulting from the heightened metabolism, chance for efforts even unselfish, - the generosity as the base of the game, contempt for the situation of false, unnecessary debates and endlessly chatting...⁴

Sports games belong to the most universal disciplines of sports forms in terms of stores applied of the sports fight. In the course of the game he/she is demonstrating the sports superiority without the need to apply physical brutality characteristic in some sports of the fight⁵.

From sports games in Poland most quickly were developed rounders and transferred exactly from England to Polish land - football. The ballgame on Polish land was popularized with help of all sorts publishing companies. In Poland the knowledge concerning this discipline is connected with translating given in 1903 into Polish of the booklet Football. It appeared with effort of the publishing company of the "Week's Inspection" in Warsaw in 1903 under the title of the ballgame for young people, children and older persons according to the French method and was provided with the sign of the Russian censorship⁶.

Phot. 3. Title pages of first in Poland regulations of games of the football and the rugby given in Warsaw in 1903 (from sets of the author)

⁴ There.

⁵ Cf.: K. Obodyński, W.J. Cynarski: the Rugby as sport of the fight. "Idô - Move for the Culture", 2006, vol. VI, p. 92-99.

⁶ Ballgames for young people, children and older persons according to the French method. Warsaw 1903, passim.

Phot. 4. "Whites" and "Black" two first historical rugby teams, being responsibility for a Polish-French sports club "White Eagle" in Warsaw, which on Sunday 9 July 1922 in Lvov at the stadium LKS "Pursuit" played meeting in sports discipline - rugby, "Sport", 1922 No. 17, p. 294.

At the turn of the 19th and 20th centuries among others thanks to activists of the "Falcon" but first of all Anna Germanówna - only woman in the circle of founder members of the Company of games involving physical movement (TZR) rules of the basketball and the volleyball were familiar. Between other A. Germanówna moved the knowledge acquired on course in London in 1905 in the scope of the basketball to the program of sports games as well as brought to Lvov the first ball for the game of the basketball. The ballgame spread in its activity founded in 1907 Warsaw Sports Wheel.

The attempt to spread the game of the rugby in Poland took Lvov activists, after 1918 Using the stay of French soldiers at the head with the great expert of principles of the theory of the sports training Capt. Mauryce Baquet⁷ they made attempts to transfer the rugby to Poland. Its presence in Polish environment we should owe to YMCA members, which after the completion of the First World War they performed military service in French and English stabilization missions in Poland. Among others after 1919 an attempt of the game of the rugby was made in Warsaw Polish-French club "White Eagle" which was established by Louis Amblard, the outstanding French athlete and the organiser of sport in the French army. of headmaster of foreign languages (schola linguarum)⁸ and by soldiers of the regiment of zenith artillery, in Mokotów⁹

In the framework of the rugby propaganda was two teams of the "White Eagle": team "Black" compound of French players and team "Whites" compound of Polish players, played the first official match which underwent on 9 July 1922 in Lvov¹⁰. Press commentator from this meeting in its article placed in the Lvov weekly "Sport" from 1922 No. 18 informed :... *the performance in Lvov was the first public appearance in Poland. we could met at players a conscientious exercise, a sports preparation for this difficult game and the highest level of the*

⁷ Rugby. "Stadion" 1924 No. 48, p. 2.

⁸ R. Wacek: the first "Rugby" competition in Poland, played in Lvov 9. July of this year on the LKS "Pursuit" court, "Sport", 1922 No. 18, p. 312.

⁹ There.

¹⁰ Second in chronological order match played in Poland was meeting on 15 July 1922 in Warsaw, in which "Black" defeated "Whites" 12:9 (3:3), A. B.: Competition in "Rugby" in Warsaw, "Sport" 1922 No. 20, p. 365.

sports culture... author of the report underlined ... I could see Rugby once in a lifetime; I knew principles from textbooks, from the illustration and from the story however, which without demonstrating didn't give me full notion about this game¹¹.

Phot. 5. Mill performed by teams "Black" and "Whites" on the LKS "Pursuit" court Lvov, "Sport", 1922 No. 17, p. 294.

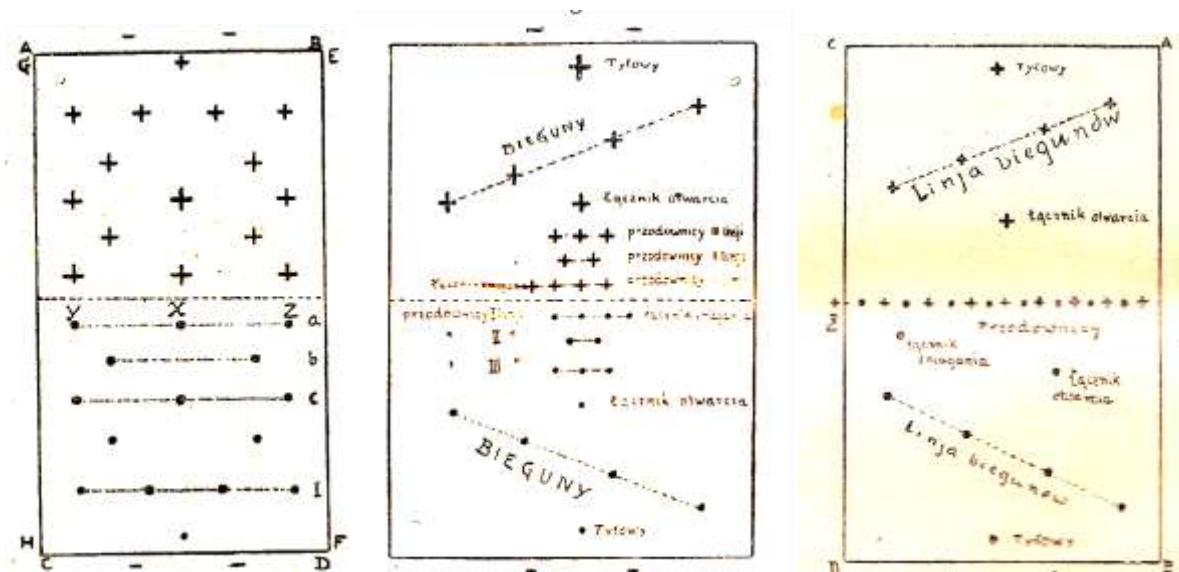
In this way rugby besides remaining sports disciplines were another sports discipline which in the Polish society had its beginning in Lvov.

In information placed in weekly "Sport" in the number 12 of 1922 its author Maj W. Sokołowski moved closer knowledge concerning details of technical-tactical assumptions of rugby. In his article he gave placing and names of competitors being found in individual positions. They were found then in individual positions the following formations: ... 8 leaders, 2 connecting members, 4 poles and 1 back ... in an article were also templates portraying placing individual players (see the phot. below).

During first meeting in the rugby in the history of sport in Poland were distinguished in the press: Amblard, Kramer, Ergiet, Gilewicz, Goldman, Mac, Kalata, Myszków, Roucaud and other¹².

¹¹ R. Wacek: the first competition ... , the qtd. d. p. 313; P. Smaczny: Rugby. [in:] Sparks sports guide. Warsaw 1976, p. 568

¹² R. Wacek: *The first...*, quot.d..

Phot. 6. Lines and placing competitors on positions according to. W. Sokolowski: Rugby, "Sport", 1922 No. 12, p. 202.

Phot. 7. Fragment of the first in Poland match in rugby, which took place on 9 July 1922 in Lvov on the LKS "Pursuit" Lvov court, in black costumes - Frenchmen, in whites - Poles, "Sport", 1922 No. 18, p. 309.

Thanks to efforts of M. Baquet (known from activity above all on the field of the development of the athletics in Poland) in 1924 in Poland appeared translation of Marceli Berger book from the French L'histoire de quinze hommes (history of fifteen people) of discussing rules of rugby.

LWOWSKIE POCZĄTKI RUGBY W POLSCE (1903–1922)

Stanisław ZABORNIAK¹, Paweł KRÓL¹, Artur PŁONKA

1. Wydział Wychowania Fizycznego, Uniwersytet Rzeszowski

Słowa kluczowe:

Druga Rzeczpospolita, kultura fizyczna, sport, gry sportowe, rugby

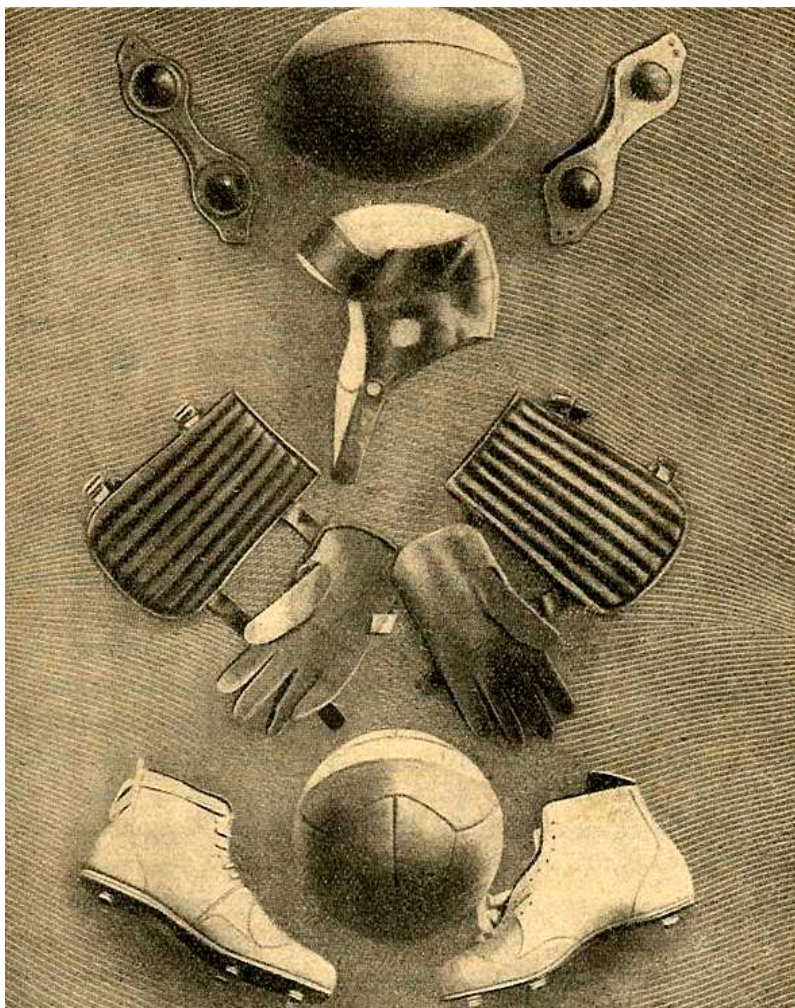
Najróżnorodniejsze formy gry z piłką znane były starożytnym Grekom i Rzymianom. O ich stosowaniu wspominają kronikarze tamtych czasów. Wymieniają oni dwa rodzaje stosowanych przez nich piłek: *harpastum* – mały i twardy kłębek skórzany wypełniony piaskiem oraz *fallis* – piłkę zrobioną z wołowego pęcherza pokrytego skórą. Najprawdopodobniej grę w piłkę wśród podbitej ludności Wielkiej Brytanii rozpowszechnili żołnierze Cezara. Już w XIII wieku jej formy znane były Anglikom pod nazwą – *football*, a Francuzom – pod nazwą – *soule*. Anglicy w piłkę grali z pasją na ulicach Londynu wywołując często burdy. Stąd Edward II w 1314 r. wydał edykt zabraniający gry w piłkę pod nadzorem policji. Mimo tych przeszkód na przestrzeni wieków XIV–XIX dyscyplina ta rozwijała się w Anglii w dwóch formach – jednej w londyńskiej gdzie do gry w piłkę używano wyłącznie nóg oraz drugiej w miejscowości Rugby – gdzie dopuszczono do używania w czasie gry nóg i rąk oraz zezwalano na chwyt i zatrzymanie przeciwnika. W 1697 r. w pamiętnikach z podróży do Anglii, Francuza Missona znajdują się entuzjastyczne opisy o grze w piłkę. Z okresu XVII wieku pochodzą też wzmianki o bezwzględnej działalności władz wprowadzających zakaz gry w piłkę w Anglii, które złagodzone dopiero około 1823 r., kiedy grę w piłkę wprowadzono do programu szkoły w Rugby¹³.

XVI wiek, uliczna gra w piłkę nożną w Anglii (za starym angielskim malowidłem)

¹³ K. Laskowski: *Dziesięć sportów dla młodzieży*. Warszawa-Lublin-Łódź 1912, s. 114.

Nazwa gry rugby pochodzi od miejscowości angielskiej Rugby, w której młodzież szkolna grała pod koniec XIX wieku. Od samego początku rozwoju tej dyscypliny drużyna składała się z piętnastu zawodników a do gry używano owalnej piłki¹⁴. Wymagano boiska węższego i dłuższego niż w piłce nożnej z podziałem na sektory, bramki posiadały wymiary 5,5 m wysokości słupki z umieszczoną na wysokości 3 m poprzeczką. W grze 3 punkty zdobywało się poprzez przyłożenie piłki za linią bramkową przeciwnika. Co nagradzane było dodatkowo strzałem wolnym, który umożliwiał zdobycie dodatkowych 2 punktów jeśli piłka przechodziła między słupkami ponad poprzeczką. Wspomniany Marcelo Berger w swojej książce tak charakteryzował walory tej gry: *...przede wszystkim – niezłomność! nie uznać się za zwyciężonego aż do chwili, kiedy sędzia uzna wynik. Pewna ofiarności i oddanie dla swego klubu. Żadnej nienawiści do przeciwnika, i co więcej po ogłoszeniu zwycięstwa drużyny, podobnie jak bokser podnosi pokonanego adwersarza – wymieniają wzajemne okrzyki radości...*¹⁵.

Fot. 1. 1912 r. Przybory do gry w piłkę: dwa rodzaje piłek, rękawice, buty, zabezpieczenie kostek i goleni, gry w rugby (wg podręcznika K. Laskowskiego: *Dziesięć sportów dla młodzieży*, Warszawa-Lublin-Łódź 1912, s. 128.)

¹⁴ Rugby. [w:] *Rocznik sportowy 1934*. Warszawa 1934, s. 134–135.

¹⁵ Rugby. „Stadion” 1924 nr 48, s. 2.

Fot. 2. 1912 r. wzór gry w rugby według podręcznika K. Laskowskiego: (*Dziesięć sportów dla młodzieży*, Warszawa-Lublin-Łódź 1912, s. 129.)

Autor w treści książki podkreślał także wartość zdrowotną, jaką niosła ze sobą gra w rugby ...żwawy ruch, dobry humor, wynikający ze wzmożonej przemiany materii, okazja do wysiłków nawet bezinteresownych, – wspaniałomyślność jako podstawa gry, pogarda dla sytuacji fałszywych, zbędnych debat i gadania bez końca...¹⁶

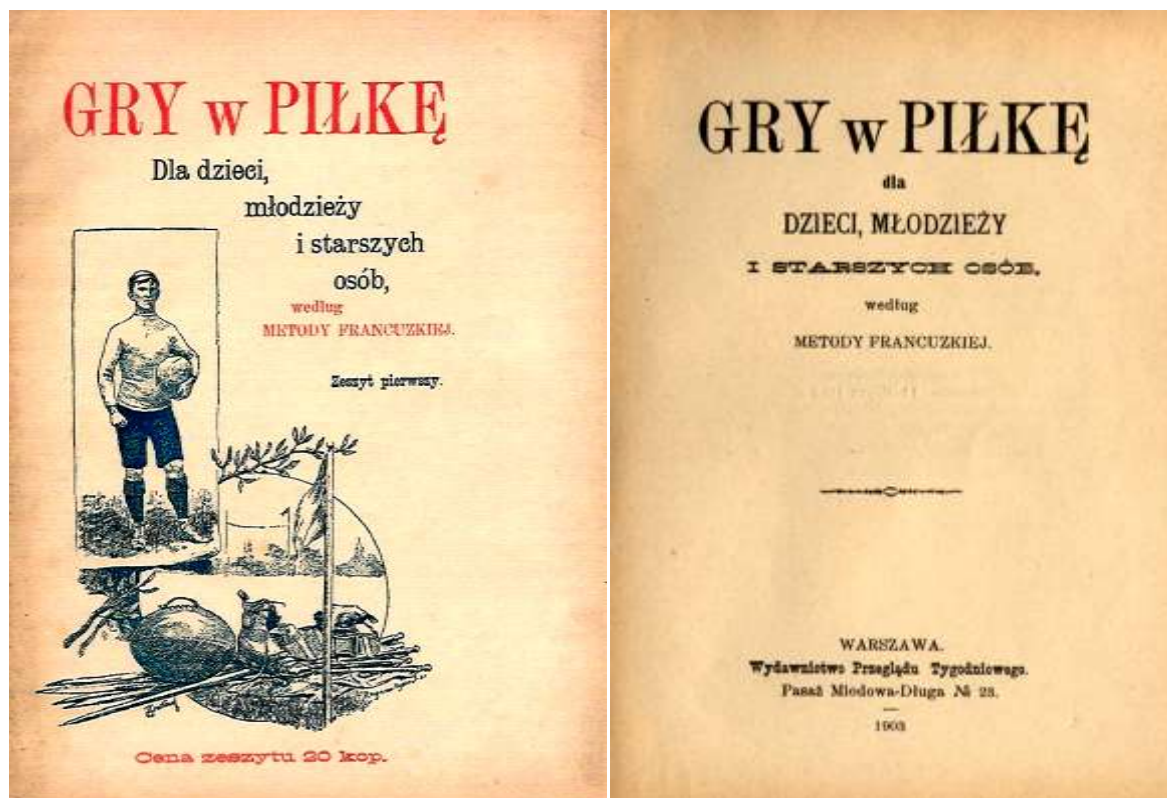
Gry sportowe należą do najbardziej uniwersalnych dyscyplin sportowych pod względem zasobów stosowanych form walki sportowej. W trakcie gry dochodzi do wykazania się wyższością sportową bez konieczności stosowania brutalności fizycznej charakterystycznej w niektórych sportach walki¹⁷.

Z gier sportowych w Polsce najszybciej rozwijane były palant oraz przeniesiona na grunt polski właśnie z Anglii - piłka nożna. Gra w piłkę na gruncie polskim popularyzowana była przy pomocy różnych wydawnictw. Wiedza dotycząca tej dyscypliny w Polsce wiąże się jednak z wcześniej wydanym w 1903 r. tłumaczeniem na język polski broszurki *Football*. Ukazała się ona staraniem Wydawnictwa „Przeglądu Tygodniowego” w Warszawie w 1903 r. po tytule *Gry w piłkę dla młodzieży, dzieci i starszych osób według metody francuskiej* i została opatrzona znakiem cenzury rosyjskiej¹⁸.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Por.: K. Obodyński, W.J. Cynarski: *Rugby jako sport walki*. „Idó – Ruch dla Kultury”, 2006, t. VI, s. 92–99.

¹⁸ *Gry w piłkę dla młodzieży, dzieci i starszych osób według metody francuskiej*. Warszawa 1903, passim.

Fot. 3. Strony tytułowe pierwszego w Polsce regulaminu gier w piłkę nożną i rugby wydanego w Warszawie w 1903 r. (ze zbiorów autora)

Na przełomie XIX i XX wieku między innymi dzięki działaczom „Sokoła” a przede wszystkim Annie Germanówniej jedynej kobiecie w gronie członków założycieli Towarzystwa Zabaw Ruchowych (TZR) znane były zasady gry w koszykówkę i siatkówkę. Między innymi A. Germanówna przeniosła do programu gier sportowych zdobytą na kursie w Londynie w 1905 r. wiedzę z zakresu koszykówki a także przywozła do Lwowa pierwszą piłkę do gry w koszykówkę. Grę w piłkę rozpowszechniało w swojej działalności założone w 1907 r. Warszawskie Koło Sportowe.

Próbie rozpowszechnienia w Polsce gry w rugby podjęli się działacze lwowscy, po 1918 r. Korzystając z pobytu żołnierzy francuskich na czele z wielkim znawcą zasad teorii treningu sportowego kpt. Mauryce Baquetem¹⁹ podejmowali próby przeniesienia rugby na grunt Polski. Jej obecność w środowisku polskim należy zawdzięczać członkom YMCA, którzy po zakończeniu pierwszej wojny światowej pełnili służbę wojskową w francuskich i angielskich misjach stabilizacyjnych w Polsce. Między innymi po 1919 r. podjęto próbę gry w rugby w warszawskim klubie polsko-francuskim „Orzeł Biały”, który został założony przez Louisa Amblard, a wybitnego francuskiego sportowca i organizatora sportu w armii francuskiej. dyrektora szkoły języków obcych (schola linguarum)²⁰ oraz przez żołnierzy ...*pułku artylerii zenitowej, stacjonowanej w Mokotowie...*²¹.

¹⁹ Rugby. „Stadion” 1924 nr 48, s. 2.

²⁰ R. Wacek: Pierwsze zawody „Rugby” w Polsce, rozegrane we Lwowie 9. lipca b.r. na boisku LKS „Pogoń”, „Sport”, 1922 nr 18, s. 312.

²¹ Tamże.

Fot 4. „Biali” i „Czarni” dwie pierwsze historyczne drużyny rugby, należące do polsko-francuskiego klubu sportowego „Orzeł Biały” w Warszawie, które w niedzielę 9 lipca 1922 r. we Lwowie na stadionie LKS „Pogoń” rozegrały spotkanie w nie znanej wówczas dyscyplinie sportowej – rugby, „Sport”, 1922 nr 17, s. 294.

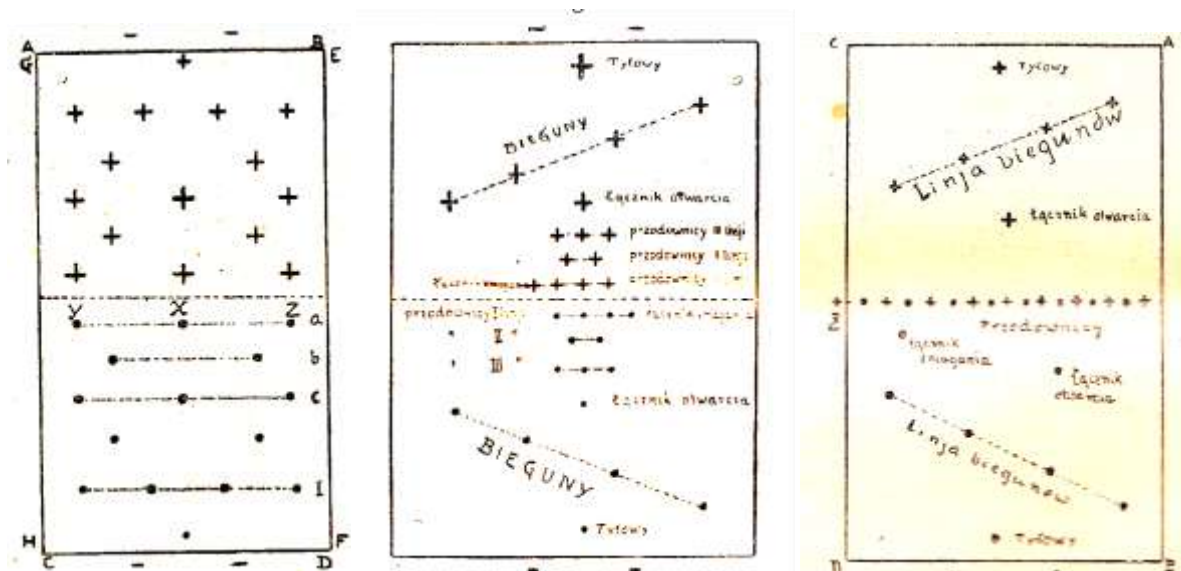
Fot. 5. Młyn w wykonaniu drużyn „Czarni” i „Biali” na boisku LKS „Pogoń” Lwów, „Sport”, 1922 nr 17, s. 294.

W ramach propagandy rugby dwie drużyny „Orła Białego”: drużyna „Czarni” złożona z graczy francuskich i drużyna „Biali” złożona z graczy polskich, rozegrały pierwszy oficjal-

ny mecz, który odbył się 9 lipca 1922 r. we Lwowie²². Sprawozdawca prasowy z tego spotkania w swoim artykule zamieszczonym w lwowskim tygodniku „Sport” nr 18 z 1922 r. informował: ...występ we Lwowie był pierwszym występem publicznym w Polsce, bezwzględnie występem udalym. Na graczach poznać było sumienne ćwiczenie, sportowe przygotowanie do tej trudnej gry i wysoki poziom kultury sportowej... Sam autor sprawozdania podkreślał ...Rugby widziałem po raz w życiu; zasady znałem z podręczników, z ilustracji i z opowiadania, które jednak bez zademonstrowania nie dawały mi pełnego pojęcia o tej grze²³.

W ten sposób rugby obok pozostałych dyscyplin sportowych były kolejną dyscypliną sportową która swoją obecność w polskim społeczeństwie miała początek we Lwowie.

W zamieszczonej informacji związanej z wspomnianym pierwszym meczu rugby w ówczesnym tygodniku „Sport” w numerze 12 z 1922 r. jej autor mjr W. Sokołowski przybliżył wiedzę dotyczącą szczegółów założeń techniczno-taktycznych rugby. W swoim artykule podał ustawienie i nazwy zawodników występujących na poszczególnych pozycjach. Występowali wówczas na poszczególnych pozycjach następujące formacje: ...8 przodowników, 2 łączników, 4 biegunów i 1 tyłowy... W artykule znalazły się również szablony ukazujące ustawienie poszczególnych graczy (zobacz fot. poniżej).

Fot. 6. Linie i ustawienie zawodników na pozycjach wg. W. Sokołowski: *Rugby*, „Sport”, 1922 nr 12, s. 202.

Podczas pierwszego w dziejach sportu w Polsce spotkania w rugby wyróżnieni w prasie zostali: Amblard, Kramer, Ergiet, Gilewicz, Goldman, Mac, Kalata, Myszkowski, Roucaud i inni²⁴.

²² Drugim w kolejności chronologicznej spotkaniem w rugby w Polsce był mecz rozegrany 15 lipca 1922 r. w Warszawie, w którym „Czarni” pokonali „Białych” w stosunku 12:9 (3:3), A. B.: *Zawody w „Rugby” w Warszawie*, „Sport” 1922 nr 20, s. 365.

²³ R. Wacek: *Pierwsze zawody...*, dz. cyt. s. 313; P. Smaczny: *Rugby*. [w:] *Iskier przewodnik sportowy*. Warszawa 1976, s. 568 i n.

²⁴ R. Wacek: *Pierwsze...*, dz. cyt.

Fot. 7. Fragment pierwszego w Polsce meczu w rugby, który odbył się 9 lipca 1922 r. we Lwowie na boisku LKS „Pogoń” Lwów, w kostiumach czarnych – Francuzi, w białych – Polacy, „Sport”, 1922 nr 18, s. 309.

Dzięki staraniom M. Baqueta (znanego ze swej działalności przede wszystkim na polu rozwoju lekkoatletyki w Polsce) ukazało się w 1924 r. w Polsce tłumaczenie z języka francuskiego książki Marcellego Bergera *L'histoire de quinze hommes (historia piętnastu ludzi)* omawiającej zasady gry w rugby.